

СТ А Н О В И Щ Е

за дисертационно изследване на тема: „Етнопсихологически модел на рефлексивна картина за квалификация на учителя“, разработено от Анелия Филипова Андреева- редовен докторант по професионално направление 3. 1. Социология, антропология и науки за културата (Етнология-Етнопсихология на образователното взаимодействие), към катедра „Етнология“ при Исторически факултет на СУ „Свети Климент Охридски“, под научното ръководство на проф., д-р Ирина Колева, за получаване на образователна и научна степен „Доктор“

Изготвил становището: Проф., д. ик. н. Лучиян Ангелов Милков, УНСС-София, Факултет „Управление и администрация“, Катедра „Публична администрация“

E-mail: milkovlu@abv.bg

Моб. т-н: 0895 553 400

Върху проблемите, свързани с квалификацията на педагогическите дейци у нас, са посветени множество изследвания- студии, монографии, дисертации. Категоричен съм, обаче, че винаги може да се търсят нови пътища и средства за повишаване на квалификацията, компетентността и свързаните с нея компетенции на учителите и ръководителите на образователната ни система. Тези опити са свързани с промените, настъпили в последните десетилетия, в живота на обществото, в ценностите и нравствеността, с необходимостта от категорична реформа в системата на общественото обучение, образование и възпитание на личността на обучаемия.

На тези проблеми е посветен настоящият дисертационен труд, разработен от А. Андреева, тъй като учителят е основният двигател на прогреса на социума чрез интелект, познания, характер и умения да се усъвършенства и повишава квалификацията си.

Трудът съдържа четири основни глави, в които, в строга последователност, се разглеждат въпроси, свързани с рефлексивната картина на квалификацията на учителя.

В **увода** се посочва актуалността и значимостта на изследваната проблематика, извеждат се цел, обект, предмет, задачи и хипотеза на изследването. От тяхната реализация зависят и крайните резултати.

„Приоритетната задача, която стои пред българската образователна система, според докторанта, е повишаване на общото образователно, духовно и културно равнище, квалификация, способности и умения на населението от всички възрастови групи.

Обучението в мултикултурна среда изисква и наличието на подготвени преподаватели, които да имат знанието, квалификацията и уменията да

въвлекат и ангажират децата от различни етноси равнозначно в образователния процес, без това да се отразява върху усвояването на знания на индивидуално ниво или да затруднява образователния процес като цяло“ (Дисертация, 2017: с. 6).

Потърсено е мястото на рефлексивния подход в системата на образователното взаимодействие. Според докторанта, „личностната рефлексия представлява своеобразно „обръщане поглед към себе си“. Способността да гледаш на себе си като на някой друг, да анализираш и оценяваш собствените си качества и недостатъци. Да имаш реална представа за възможностите си. Чрез личностно рефлексивен анализ, чуждата оценка за себе си се използва като средство и мярка за самоизмерване и самооценка. Независимо дали е положителна или отрицателна, чуждата оценка трябва да се анализира с разумна доза критичност. При оценката на собствените качества, за да се постигне реална представа, те трябва да се съотнесат с постигнатите успехи или неуспехи, с преценките на другите в едно или друго занимание и работа. По-зрелите в емоционално и интелектуално отношение лица придобиват умения за самопознание и целенасочено самоизучаване, чрез специални психологически тестове и методики. Личностната рефлексия е способността за реална, безпристрастна оценка на собствените качества, усъвършенстване на уменията за самопознание и анализиране на предимствата и недостатъците, способността да виждаш себе си в очите на другия, как другите те възприемат“ (Дисертация, 2017: с. 15).

Посочени са типовете и видовете квалификационни модели за образование в интеркултурна образователна среда за твърде съществен период- 2007 г.- 2016 г. В подкрепа на издигната теза надлежно са описани европейските и националните образователни практики.

В дисертацията намират място изследователският модул и емпирико-теоретичният етнопсихологически модел на рефлексивната картина за квалификацията на учителите. Изведени са етапите на емпиричното изследване- констатиращ и формиращ, компетентно са анализирани данните от изследването.

В заключението и изводите на разработката намираме обобщения, чрез които се доказва реализацията на поставените цели и задачи. Тук са изведени и евентуалните варианти за по-нататъшна научно-изследователска работа на А. Андреева:

„- Разработване на нови инструменти и етнопедагогически технологии, насочени към активиране на рефлексивно-иновационните процеси в лидерското ниво на управление на системата за продължаваща квалификация на учителя.

- Използване на рефлексивния модел при движението от знания, умения, компетентности за образователно взаимодействие в интеркултурна среда, към ново ниво на състояние на системата за продължаваща квалификация.

- Прилагане на рефлексивния подход и процесите на моделиране за усъвършенстване на институционалния капацитет в етнопсихологически план“ (Дисертация, 2017: с. 184).

Текстовият материал е придружен от множество графични изображения, които, от своя страна, дават възможност за допълнително възприемане на данните от изследването.

При прегледа на използваната и цитирана **литература** прави впечатление богатия набор от автори и теории, които са коректно цитирани. Така, литературата позволява на А. Андреева да придобие висока осведоменост и ерудиция, които, приложени в изследването, позволяват получаването на отлични резултати.

За изведените **приносни моменти** в дисертацията мога да отбележа, че те са с научно-приложен и практико-приложен характер, т. е., посочени са възможности за по-нататъшното им приложение и използване в практиката на българската образователна система.

Приноси с научно-теоретичен характер:

- Разработен и апробиран е оригинален рефлексивен емпирико-теоретичен модел за поддържаща тематична квалификация на учителя в системата на българското образование (спрямо закона за предучилищното и училищното образование (МОН) и функционален анализ на съпътстващите го държавни образователни стандарти- 2016).
- Представен е оригинален модел на лична рефлексивна етнопсихологическа технология и техника (в кооперативен аспект на дидактическата рефлексия).
- Конструктът „квалификация на учителя в интеркултурна образователна среда“ е изследван в цялата му хетерогенност и динамика. Установени са елементи на интелектуална (праксеологическа) рефлексия по отношение на инструментализиране на знанията и превръщането им в педагогически технологии, както при учителите, така и в управленските нива на системата- директори на училища и детски градини.

Приноси с практико-приложен характер:

- Извършен е задълбочен SWOT на директивни и пожелателни документи в сферата на образованието в европейски контекст.
- Направен е задълбочен SWOT на директивни и пожелателни документи в сферата на образованието в национален контекст.
- Разработен и апробиран е диагностичен инструментариум- система от относително самостоятелни, но органично свързани критерии за емпиричното изучаване на квалификация на учителя в интеркултурна образователна среда (по рефлексивния подход на И. Колева) за установяване на рефлексивното равнище на знания на учителя.
- Представен е частичен оригинален емпирико-теоретичен модел за поддържаща тематична квалификация на учители.

- Апробирана е етнопсихологическа рефлексивна технология на въздействие върху управленското ниво на системата за квалификация, посредством системния и рефлексивния подход за обучение на учители за работа в интеркултурна среда.

Не мога да отмина и трайното присъствие в дисертацията на научния ръководител- проф., д-р Ирина Колева, както чрез умелото ръководство и структуриране на труда, така и чрез множеството нейни публикации, намерили място в разработката на изследването.

Автореферат

Той е разработен в обем от 41 страници и съдържа всички необходими елементи на труд от този вид. В него намират място структурата на дисертацията и списъкът с публикациите по темата (общо пет на брой).

Заклучение

На базата на анализа на предложения ни труд, изводите и приносните моменти, отбелязвам, че изследването е собствено авторово, с много приемлив стил на изразяване и позиции по изследваните проблеми. Поради това, си позволявам да предложа на Многоуважаемото научно жури на СУ „Свети Климент Охридски“, да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Анелия Филипова Андреева, по професионално направление 3. 1. Социология, антропология и науки за културата (Етнология-Етнопсихология на образователното взаимодействие).

25. 07. 2017 г.

Изготвил становището:

Гр. София

(Проф., д. ик. н. Лучиян Милков)